

Zbirka medijskih objav

INŽENIRSKA ZBORNICA SLOVENIJE,
za obdobje 28. 9. 2019

Število objav: 12

Internet: 5

Tisk: 7

Spremljane teme:

Inženirska dejavnost, ...: 2

Inženirska zbornica ...: 0

Barbara Škraba Flis: 0

Gradbeni zakon: 0

Zakon o ... načrtovanju: 0

Zakon o ... arhitektih: 0

Gradbena parcela: 4

Evidenca stavbnih zemljišč: 0

Svetovni gradbeni forum 2019: 0

Gradbeništvo, graditev: 7

Internet	Naslov	Kdo ima pravico do izkoriščanja svoje zemlje, lastnik ali sosedje?		
Zaporedna št. 1	Medij; Doseg	Svet24.si; 545.928, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 9. 2019		
Stran v zbirki: 8	Avtor	Gašper Petovar		
	Teme	Gradbena parcela		
Povzetek	...stadiona skupno pripadajoče zemljišče naselja in da obstaja tudi gradbeno dovoljenje iz tridesetih let 20. stoletja, na katerem so vrtovi vrisani kot del gradbene parcele naselja, je mogoče utemeljeno pričakovati, da bo tako odločilo tudi sodišče.« Tako v odprtem pismu Mestni občini Ljubljana trdijo prebivalci Fondovih...			

Internet	Naslov	Odlična komunikacija tudi v tišini		
Zaporedna št. 2	Medij; Doseg	Vecer.com; 361.782, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 9. 2019		
Stran v zbirki: 13	Avtor	Tina Murko Gajšek		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...keramičarje in parketarje, ki so brez dela ostali po stečaju gradbenega podjetja Obnova, so v društvu novonastalo podjetje usmerili v zaključna dela v gradbeništvo . V podjetju je trenutno deset zaposlenih. Med njimi je šest invalidov, trije so gluhi ali naglušni. Lažje, če berejo z ustnic Že 19 let v Zaupanju dela...			

Tisk	Naslov	Naj bo vodja gradnje arhitekt ali gradbeni inženir?		
Zaporedna št. 3	Medij; Doseg	Delo; 153.990, Slovenija	Stran: 6	Površina: 360 cm ²
	Rubrika, Datum	Mnenja; 28. 9. 2019		
Stran v zbirki: 14	Avtor	Aleš Vrhovec		
	Teme	Inženirska dejavnost, inženirji , Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	Gostujoče pero Naj bo vodja gradnje arhitekt ali gradbeni inženir? Zdi se skoraj odvečno vstopati v naslovno debato o vlogi ene in druge stroke, tako logičen se zdi zaključek. Kar sta v prejšnjih tednih na straneh Sobotne priloge strokovno argumentirano pojasnila kolega arhitekta. Seveda je vodja			

Internet	Naslov	Kdo ima pravico do izkoriščanja svoje zemlje, lastnik ali sosedje?		
Zaporedna št. 4	Medij; Doseg	Times.si; 61.010, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 9. 2019		
Stran v zbirki: 18	Avtor	Gašper Petovar		
	Teme	Gradbena parcela		
Povzetek	...stadiona skupno pripadajoče zemljišče naselja in da obstaja tudi gradbeno dovoljenje iz tridesetih let 20. stoletja, na katerem so vrtovi vrisani kot del gradbene parcele naselja, je mogoče utemeljeno pričakovati, da bo tako odločilo tudi sodišče.« Tako v odprtem pismu Mestni občini Ljubljana trdijo prebivalci Fondovih...			

Tisk	Naslov	Zakaj ne bi gradili kar Avstriji		
Zaporedna št. 5	Medij; Doseg	Gorenjski glas; 39.000, Slovenija	Stran: 2	Površina: 200 cm ²
	Rubrika, Datum	Aktualno; 27. 9. 2019		
Stran v zbirki: 19	Avtor	Urša Peternel		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...družbe Stanislav Remic, »smo za predor Karavanke še v igri in se bomo še naprej borili za ta projekt, ker je pomemben za podjetje in seveda tudi naše gradbeništvo «. Na Darsu poročanja medijev o tem, katera podjetja naj bi ostala v izboru za pogajanja, niso potrdili, češ da odločitve za zdaj vsebinsko ne komentirajo....			

Tisk	Naslov	Mihael Stare, od kramarja do župana		
Zaporedna št. 6	Medij; Doseg	Gorenjski glas; 39.000, Slovenija	Stran: 21	Površina: 294 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 9. 2019		
Stran v zbirki: 20	Avtor	Peter Colnar		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...Kolovec. Ukvarjal se je tudi s trgovino z vinom, proizvodnjo žganih pijač, sadjarstvom, vinogradništvom, nepremičninami (zlasti prodajo zemlje na drobno) in gradbeništvo . Med drugim je zgradil ljubljanski južni kolodvor, Prislino delavnico v Ljubljani in več odsekov železnice (Maribor-Dravograd, Brenner-Briksen itd.). Skupaj...			

Internet	Naslov	Kdo ima pravico do izkoriščanja svoje zemlje, lastnik ali sosedje?		
Zaporedna št. 7	Medij; Doseg	Pomurje.si; 35.000, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 9. 2019		
Stran v zbirki: 23	Avtor	Gašper Petovar		
	Teme	Gradbena parcela		
Povzetek	...stadiona skupno pripadajoče zemljišče naselja in da obstaja tudi gradbeno dovoljenje iz tridesetih let 20. stoletja, na katerem so vrtovi vrisani kot del gradbene parcele naselja, je mogoče utemeljeno pričakovati, da bo tako odločilo tudi sodišče.« Tako v odprtem pismu Mestni občini Ljubljana trdijo prebivalci Fondovih blokov...			

Tisk	Naslov	Denar od prodaje za investicijo na Ptuju		
Zaporedna št. 8	Medij; Doseg	Štajerski tednik; 17.000, Slovenija	Stran: 2	Površina: 202 cm ²
	Rubrika, Datum	Aktualno; 27. 9. 2019		
Stran v zbirki: 24	Avtor	Mojca Zemljarič		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...ki letos zaznamuje 30 let delovanja, je z mrežo svojih prodajal prisotno v 41 krajih po Sloveniji. Temeljna dejavnost je trgovina, ukvarjajo se tudi z gradbeništvo in od nakupa Ptujске pekarnе še s pekarstvom. „S Ptujskimi pekarnami smo pred nakupom poslovno sodelovali dve desetletji. Kot lastnik, ki ima svojo lastno...			

Tisk	Naslov	O Po(d)hras(t)-nikovem kozolcu		
Zaporedna št. 9	Medij; Doseg	Listi Šoštanja; , Slovenija	Stran: 6	Površina: 941 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 9. 2019		
Stran v zbirki: 26	Avtor	Rok Poles		
	Teme	Gradbena parcela		
Povzetek	...vrstnih hiš.10 V nekaj letih je torej pod nekdanjo kmetijo zrasel nov zaselek. Dr. Sore je leta 1974 zapisal, da naj bi bilo »na razpolago še 241 [?!?!] gradbenih parcel za individualne in vrstne hiše ter za vse potrebne komunalne objekte. Družmirje je namreč sredi eksploatacijskega terena in se bo predvidoma že do leta...			

Internet	Naslov	Vabilo medijem na novinarsko konferenco		
Zaporedna št. 10	Medij; Doseg	Avp-rs.si; , Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 9. 2019		
Stran v zbirki: 27	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...Kapun, vodja Sektorja prometne policije na Generalni policijski upravi, doc. dr. Peter Lipar, predstojnik Prometno tehniškega inštituta na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani in odgovorni urednik Motorevije AMZS Blaž Požnenel na novinarski konferenci spregovorili o priporočilih za varno udeležbo...			

Tisk	Naslov	Odprtje razpis za Inženirko leta 2019!		
Zaporedna št. 11	Medij; Doseg	IRT 3000; , Slovenija	Stran: 14	Površina: 761 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 9. 2019		
Stran v zbirki: 29	Avtor	Unknown		
	Teme	Inženirska dejavnost, inženirji		
Povzetek	...partnerjev, je del projekta Inženirke in inženirji bomo!. Ta mlade z dogodki na gimnazijah in šolskih centrih že sedmo leto (od leta 2012) navdušuje za inženirstvo, tehniko, naravoslovje in inovativnost. > www.inzenirka-leta.si...			

Tisk	Naslov	7 DEJAVNIKOV, NA KATERE MORATE BITI POZORNI KOT DELNIČAR SLOVENSКИH BLUE CHIPOV		
Zaporedna št. 12	Medij; Doseg	Finance - priloga; , Slovenija	Stran: 4	Površina: 1.435 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 9. 2019		
Stran v zbirki: 33	Avtor	Bojan Ivanc		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...domače povpraševanje. To pomeni, da bodo to fazo cikla pri rasti denarnih tokov najbolj čutile družbe, ki so usmerjene na domači trg, sploh v segmentu gradbeništva, nepremičninskega trga, intelektualnih in pristočasnih storitev ter drugih dejavnostih, kamor bodo gospodinjstva usmerila svoje rastoče prejemke od dela...			

Gašper Petovar | Ljubljana

Kdo ima pravico do izkoriščanja svoje zemlje, lastnik ali sosedje?

2 | 27. Sep 2019, 19:41

Deli na:

Facebook

Twitter

Bežigranski stadion, Plečnikova arhitekturna umetnina, propada. To je dejstvo. Lastnik je Joc Pečečnik, slovenski poslovnež, eden najbogatejših Slovencev. Da stadion še naprej propada, pa ni njegova krivda. Gradnji oziroma prenovitvi z vsemi sredstvi nasprotujejo prebivalci Fondovih blokov, ki imajo vrtičke na Pečečnikovi zemlji ob stadionu.

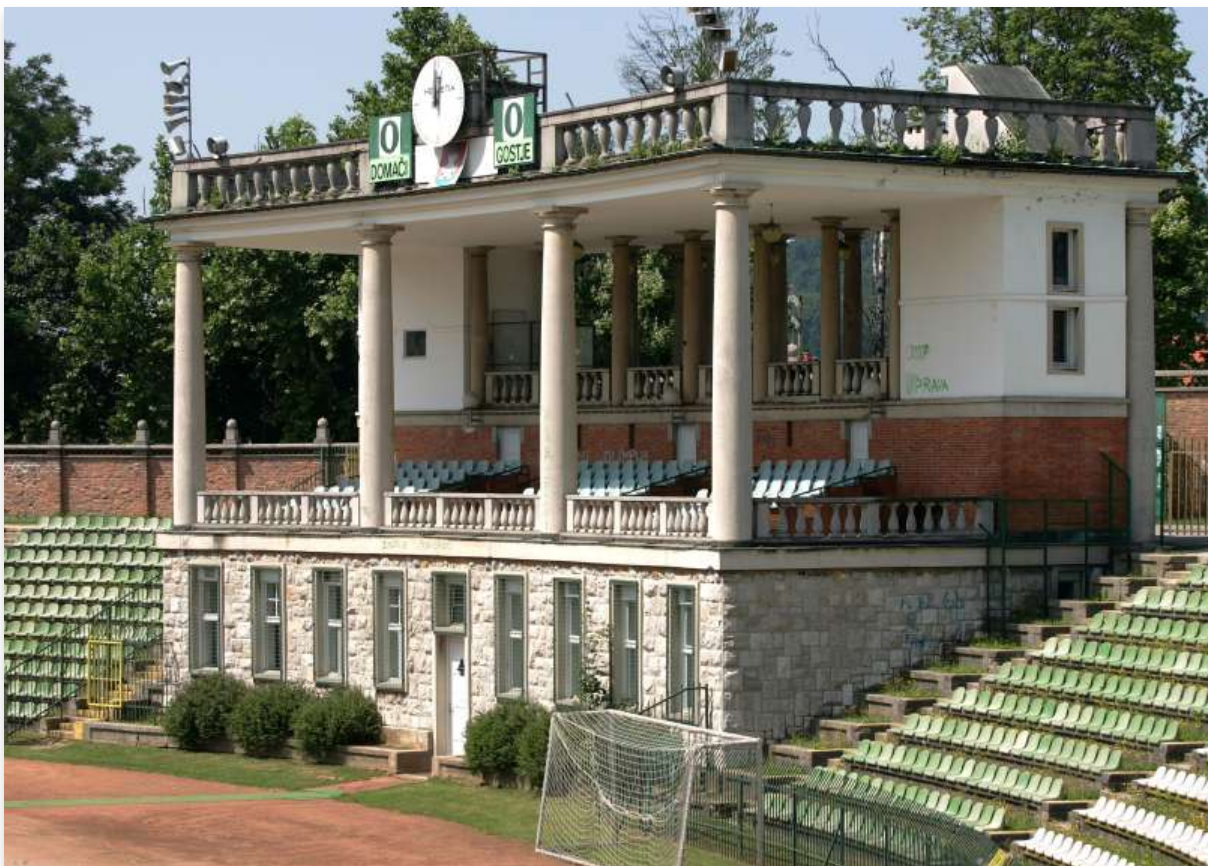
STA

Z glavne tribune, kot kaže, še dolgo ne bo videti nič spektakularnega razen propadanja stadiona.

Nenavadna situacija. **Joc Pečečnik** je kupil stadion in okoliško zemljo, da bi stadion prenovil, in ob njem na pripadajočih parcelah, ki jih je kupil, zgradil poslovne in stanovanjske stavbe. Na eni izmed parcel imajo prebivalci Fondovih blokov svoje vrtičke.

Zahteva po razlastitvi lastnika

Zemlja ni njihova, je Pečečnikova, a trdijo, da pripada njihovim blokom oziroma stanovanjem. Zdaj so zaradi tega celo na sodišču. Zahtevajo, da jim sodišče dodeli zemljo, ki po njihovem prepričanju pripada njim. *»Glede na to, da sta že dve izvedenski mnenji potrdili, da so vrtovi na severni strani Plečnikovega stadiona skupno pripadajoče zemljišče naselja in da obstaja tudi gradbeno dovoljenje iz tridesetih let 20. stoletja, na katerem so vrtovi vrisani kot del **gradbene parcele** naselja, je mogoče utemeljeno pričakovati, da bo tako odločilo tudi sodišče.«* Tako v odprtem pismu Mestni občini Ljubljana trdijo prebivalci Fondovih blokov in kot reference izpostavljajo dovoljenje iz tridesetih let 20. stoletja.

STA

Plečnikov stadion propada, ker stanovalci Fondovih blokov ne dovolijo, da Pečečnik začne obnovo stadiona in gradnjo stavb, kot si je zamislil.

Spremembe lastništva

Lastniki fondovih blokov imajo vrtičke na zemlji Joca Pečečnika in mu preprečujejo, da bi gradil na svojem zemljišču.

Dodajmo, da četudi je v preteklosti veljalo neko stanje, ne pomeni, da je tako tudi danes. In tega se prebivalci Fondovih blokov še kako zavedajo. Zemljišče, na katerih so vrtički, je v lasti Joca Pečečnika, o tem ni nobenega dvoma, in kot mi je pred nekaj leti pojasnila **Metka Osana**, je to dejstvo znano lastnikom Fondovih blokov. »Nismo ga kupili takrat, ko smo kupovali stanovanja, je pa železnica dala vsakemu lastniku za obdelovanje kos zemlje, samo kupili pa res nismo, to pa ne.« Tako lastnica stanovanja v Fondovih blokih, ki nasprotuje Pečečniku, da gradi na svoji zemlji. Zaveda se, da zemlja ni njihova, se pravi od stanovalcev, ve, kdo je lastnik, a ne ona ne ostali lastniki ne odstopajo od svojega. »Lastniku zemlje ne bomo dovolili graditi na njegovem, ker menimo, da je zemljišče naše, čeprav ga nismo kupili, vemo pa, kdo ga je,« bi lahko povzeli zaplete med Pečečnikom in stanovalci blokov.

Pečečnik torej ne sme graditi na svoji zemlji. Sicer še vedno trdi, da bo vsaj še nekaj časa vztrajal pri projektu, zdaj mu pri projektu pomaga celo nekdanji okoljski minister **Jure Leben**, a zna se zgoditi, da mu sodišče parcelo z vrtički odvzame. Lastniki stanovanj, ki obdelujejo Pečečnikovo zemljo ob blokih, kjer imajo stanovanja, zdaj pozivajo občino Ljubljana in mestne svetnike, da ne podaljša družbene pogodbe za BŠP športni marketing, d. o. o., na 180 mesecev oziroma 15 let.

Bi dovolili, da vam sosed preprečuje gradnjo na vašem zemljišču?

Lastniki stanovanj v Fondovih blokih, ki si lastijo Pečečnikovo zemljo, zahtevajo od mestnih svetnikov MOL, da prekine pogodbo s Pečečnikom.

Uresničitev projekta po prepričanju stanovalcev Fondovih blokov ni odvisna zgolj od pridobitve potrebnih dovoljenj za gradnjo, ampak tudi od pridobitve potrebnih zemljišč. Trdijo, da Pečečnikovo zemljišče, kjer imajo vrtičke in ki ga niso kupili, ko so kupovali stanovanja, ne pripada nikomur drugemu kot njim. V daljni preteklosti naj bi zemljišče sicer res pripadalo Fondovim blokom, a od takrat se je lastništvo večkrat spremenilo in

dejstvo je, da lastniki stanovanj zemljišča, kjer imajo vrtilčke, niso kupili, kupil pa ga je Joc Pečečnik. Predstavljajte si, da pride nekdo in na vaši zemlji naredi vrtilček ali lopo, garažo, bazen, ker je tista zemlja nekdej pripadala stanovanju, hiši, kmetiji, ki jo je kupil. In vi, ki ste lastnik, ne bi mogli na tistem koščku zemlje zaradi uzurpacije početi prav nič, lahko bi le opazovali, kaj vse nastaja ob tisti parceli, medtem ko vaša propada.

Tina Murko Gajšek

27.09.2019, 06.15

V Celju po požaru prenavljajo stanovanje in hodnik v bloku. Delavca se pogovarjata neslišno. Prenavljajo zaposleni v podjetju, ki ga je ustanovilo Društvo gluhih in naglušnih

Konec 80. let minulega stoletja je na Celjskem veliko gluhih ostalo brez službe. Zato je Društvo gluhih in naglušnih Celje leta 1990 ustanovilo invalidsko podjetje. Ker je šlo predvsem za slikopleskarje, keramičarje in parketarje, ki so brez dela ostali po stečaju gradbenega podjetja Obnova, so v društvu novonastalo podjetje usmerili v zaključna dela v **gradbeništvu**. V podjetju je trenutno deset zaposlenih. Med njimi je šest invalidov, trije so gluhi ali naglušni.

Lažje, če berejo z ustnic

Že 19 let v Zaupanju dela **Simon Oblak**. Pred tem je delal pri zasebnikih in v velenjskem Gorenju. Čeprav je imel pri iskanju dela zaradi komunikacije precej težav, je delo, ker zna odčitavati govor slišočih, našel lažje kot gluhi, ki tega ne znajo. "Težko je ustvariti prvi vtis. Navadno smo se dogovorili za mesečno poskusno dobo. Dokazati sem se moral samo z delom," se Oblak, po poklicu mizar, spominja iskanja zaposlitve.

Podjetje Zaupanje je Društvo gluhih in naglušnih Celje ustanovilo leta 1990. TINA MURKO GAJŠEK

Pogosto ni tako. "Delodajalci, predvsem v javnem sektorju, ne dajo priložnosti gluhim, da bi lahko dokazali, da so dobri, sposobni in zanesljivi delavci. Delodajalci se gluhe bojijo zaposliti, ker jih je še vedno strah komunikacije z njimi," pravijo v celjskem Društvu gluhih in naglušnih.

Težave s šolo in službo

Na področju izobraževanja in zaposlovanja so gluhi najbolj prikrajšani, opozarjajo v celjskem Društvu gluhih in naglušnih. V šolah jim je redko na voljo tolmač, številni zaradi jezikovnih preprek ne nadaljujejo izobraževanja. Stigma zaradi znakovnega jezika jih spremlja tudi v procesu izobraževanja, poudarjajo v društvu. "Na trgu dela je kar nekaj izobraženih gluhih, ki prav zaradi komunikacije ne dobijo priložnosti, da bi opravljali delo v svojem poklicu," pravijo. Da bi gluhi otroci v šolah vsebine lahko spremljali v maternem jeziku in bi jim bila njegova uporaba bolj omogočena vse življenje, si Zveza gluhih in naglušnih Slovenije prizadeva za vpis znakovnega jezika v ustavo.

V svetu so gluhi lahko pravniki, zdravniki, policisti, medicinske sestre in vozniki tovornjakov, je ob minulem mednarodnem dnevu gluhih povedal predsednik celjskega društva **Aleš Peperko**. Pri nas je, zlasti zaradi predsodkov, drugače. Pogosto se delodajalci še vedno osredotočijo na tisto, česar ne morejo, in ne pomislijo, da lahko prav zaradi tega doprinesejo kaj več. Kot lahko recimo gluhe medicinske sestre enako dobro kot slišče pomagajo sliščim bolnikom, a bolje gluhim. "Simon je bil pred tem parketar. Ko sam nisem ne videl ne slišal, kje je parket slab, je on to določil s stopali," dodaja direktor podjetja Zaupanje **Jože Krulec**.

OGLAŠEVANJE

Izbira štirih poklicev

Podobno kot Oblak se je med šolanjem v Ljubljani za mizarstvo odločil tudi **Matjaž Jelnikar**. Gluhi so tam lahko izbirali še med poklicema grafičar in kovinar ter šiviljstvom. "Da sem dobil zaposlitev, sem moral poslati veliko prošenj," pravi. Preden je pred dvanajstimi leti prišel v Zaupanje, je bil v podjetju edini, ki ni slišal, kar ni bilo vedno lahko. Tudi njemu je bilo lažje, ker odčitava z ustnic, s pomočjo aparata tudi sliši. Zato je prepričan, da bi bilo treba gluhim pomagati predvsem pri vključevanju v slišči kolektiv.

"Pomembno je, da se razumemo. Takrat delo teče. Kot vidite, delujemo," se z lestve nasmehne **Jure Leskovšek**, eden od zaposlenih, ki slišijo. "Vsak se malo potruji. Oni nam berejo z ustnic, mi pa tudi njih že razumemo. Tudi o privatnem življenju že lahko komuniciramo," pravi.

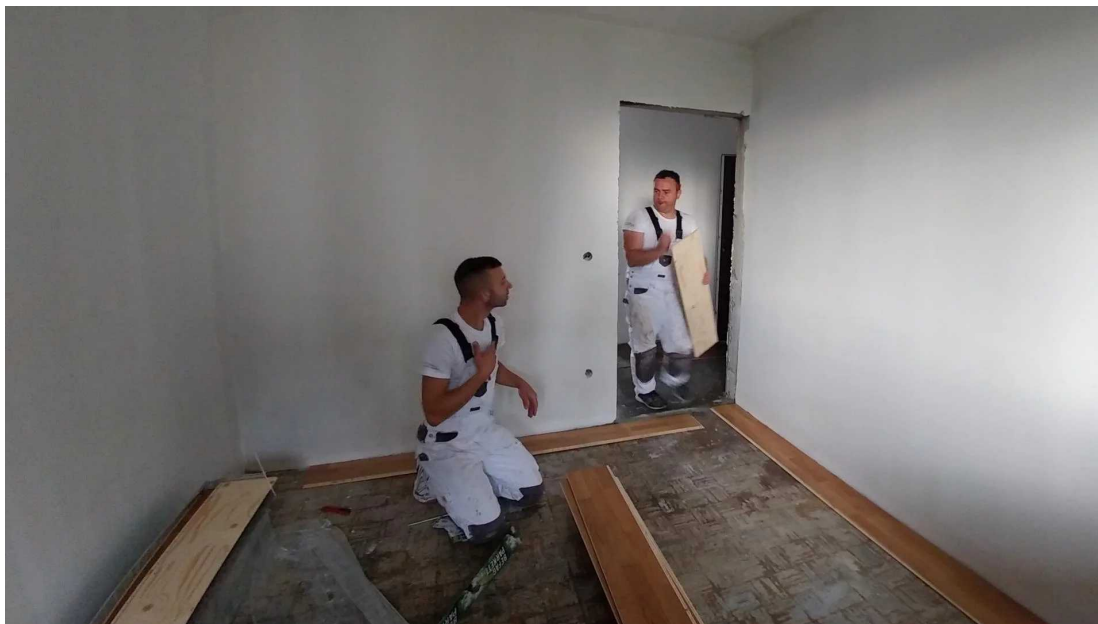
Slušno prizadeti težje ustvarijo prvi vtis; dokažejo se lahko le z delom

"Če je treba, si kaj napišemo na list, šipo ali steno. Se znajdemo," pove **Jože Malek**, ki je v podjetju zaposlen najdlje, 20 let. Pri komunikaciji pa jim, sploh s sodelavci, ki niso na terenu, zelo pomagajo tudi številne aplikacije za pisanje sporočil.

"Dogovorimo se, kar je treba. Vesel sem, da tako komuniciramo s slišječimi," pravi **Željko Lazarević**, ki je premagal kar dvojno jezikovno prepreko. Pred osmimi leti se je iz Bosne in Hercegovine preselil v Slovenijo, ker je tu spoznal ženo, Slovenko. Znakovna jezika obeh narodov sta si podobna, pravi, tu in tam je drugačna kakšna kretnja. Podobna pa je tudi situacija zaposlovanja gluhih v obeh državah. Le da so plače v Sloveniji vseeno malo višje.

Zaradi spoštovanja

Raznolikost med zaposlenimi največ doprinese na področju medosebnih odnosov in spoštovanja, pravi Krulec, ki ne izključuje širjenja podjetja. Trenutno, pravi, imajo veliko dela, trudijo se prodreti tudi zunaj celjske regije. Enega od projektov imajo tako v Logatcu. "Podjetje je tržno naravnano. Delno smo oproščeni plačila nekaterih prispevkov, sicer pa nimamo posebnih ugodnosti. Moramo sodelovati na javnih razpisih. In na trgu je dobro, če te ljudje poznajo," poudarja Krulec.

V Zaupanju je deset zaposlenih, med njimi šest delovnih invalidov. TINA MURKO GAJŠEK

Na Celjskem so sicer že precej poznani, ocenjujeta direktor in celjsko društvo gluhih, ki je lastnik podjetja. Med drugim so zaposleni v Zaupanju sodelovali pri obnovi celjskega gledališča, pred časom so prenovili Dom starejših sv. Jožefa. V Osrednji knjižnici Celje so edini sprejeli izziv polaganja parketa na strop. Uredili so številne fasade v Celju.

Delo na terenu je tisto, kar je Simonu Oblaku najbolj všeč. "Ne maram biti zaprt v enem prostoru. Rad imam svobodo dela na terenu," pravi. S tem pride tudi v stik s strankami. Njihove izkušnje so dobre, pravijo. "Prvič stranki povem, da sem gluh. Potem se običajno potrudijo, da bolj odpirajo usta, da lažje odčitavam. Ljudje so zadovoljni in nas tudi pogostijo s kakšno kavico," še pove Matjaž Jelnikar, preden se vrne na delo.

Gostujoče pero

Naj bo vodja gradnje arhitekt ali gradbeni inženir?

Zdi se skoraj odvečno vstopati v naslovno debato o vlogi ene in druge stroke, tako logičen se zdi zaključek. Kar sta v prejšnjih tednih na straneh Sobotne priloge strokovno argumentirano pojasnila kolega arhitekta. Seveda je vodja gradnje lahko zgolj in samo arhitekt, o tem ne more biti nikakršnega dvoma – razen gradbeno-inženirskih objektov, kjer je vodilna (lahko in pretežno je) gradbena stroka.

A kot kaže, v današnji Sloveniji to očitno ni (dovolj) očitno, zato bo treba stvari znova in znova postavljati na svoje mesto. Moti izrazito nerazumevanje organizirane, glasne in vplivne gradbene stroke. Ta vztrajno spregleduje bistvo gradnje in s tem arhitekture kot nekakšne »presežne« manifestacije gradnje, ki nadgradi zgolj utilitarnost in ji podeli kvalitete, ki se s časovnim odmikom lahko vrednotijo kot kultura prostora. In to dodano vrednost, to je treba jasno povedati, v današnjem času ustvarjajo izključno arhitekti. Pa tu ni govora le o peščici vrhunskih stvaritev, ampak o razmeroma anonimnem stavbnem tkivu, ki tvori nesporne kvalitete naših naselij.

Zato začnimo z Evropsko unijo in njenimi telesi, ki so prav leta 2018 s tako imenovano davoško deklaracijo uvedli termin Baukultur (vseevropsko sprejeto poimenovanje, ki ga ne prevajamo, pomeni pa kulturo gradnje) kot vodilno usmeritev in nekakšen poziv odločevalcem. Pobuda prihaja iz nemško govorečega sveta, njen namen je spodbujati visokokakovostno Baukultur z zaščito in kulturno vrednostjo evropskega grajenega okolja ter promocijo osrednje vloge kulture v grajenem okolju.

Volja politike po prepoznavanju pomena te pobude je v Evropski uniji

že prisotna, dodaten zagon bo dobila prav v obdobju predsedovanja Slovenije leta 2021. Nosilci teh prizadevanj in nove vseevropske agende, ki prepozna pomen arhitekturnih dosežkov za identiteto in primerjalno prednost Evrope, so seveda arhitekti. V kontekstu Evropske unije torej ni nobene dileme, da je arhitektura kot dejavnost zelo pomembna – in da so edini, ki so za gradnjo arhitekture odgovorni, arhitekti. S pomočjo drugih strok seveda, a vodilna vloga je nesporna.

Naslednji pomemben, a nikoli ubeseden argument za pomen arhitekture je dejstvo, da je prav ta ključni element identitete Slovenije. Grajeno okolje (poleg narave, seveda) dejansko vzpostavlja prepoznavnost in edinstvenost našega prostora, kar sami vemo že dolgo, šele v najnovejšem času pa nam v tem pritrjujejo tudi množice turistov. Ti si pridejo ogledovat stavbno kulturo našega prostora – in pošiljajo v svet slike Bleda, ki ga temeljno zaznamujeta arhitekturi gradu in otoka, Ljubljane, baročne in secesijske, a še bolj unikatno Plečnikove in pozneje Ravnikarjeve, pa na primer Portoroža z obalno promenado in silhueto hotelov arhitekta Eda Mihevca. Lahko torej rečemo, da je prav arhitektura temelj identitete Slovenije, vsaj tako »glasujejo« turisti, neobremenjeni zunanji opazovalci. In za vsako teh hiš stoji avtor, ustvarjalec, arhitekt, verjetno z izjemo blejskega gradu. Vse pa so bile postavljene v časih, ki niso poznali dileme, ali je vodja gradnje res arhitekt – in ne morda geodet ali inženir komunale.

Gradnja je namreč, kar je bilo tudi že povedano, zelo kompleksen proces. Vključuje zelo veliko znanj in različnih strokovnih profilov, od pravnih, gradbenih, strojno- in elektroinženirskih, komunalnih,

včasih socioloških in ekonomskih, umetnostno-zgodovinskih in podobno. Predvsem pa gre za umeščanje v prostor, iskanje novih prostorskih rešitev in novih stavbnih tipologij, občutljivost do obstoječega in vzpostavljanje novih prostorskih kakovosti s sistemsko vizijo, ki je lastna samo arhitekturi. Na gradbišču po izkušnji arhitekt obvladuje lastno področje in dodatno še 80-odstotno znanje vsakega od posameznih vpletenih strokovnjakov, katerih delo koordinira in usmerja v cilj, ki je navadno do potankosti znan samo njemu. Osemdesetodstotno poznavanje področja se sliši malo in skoraj problematično, a če to primerjamo s snovalcem konstrukcije, čigar znanje pokriva stoođstotno vedenje o lastnem področju, vendar pa ničodstotno vedenje o vseh drugih, je to naravnost fantastična statistika. Ta daje arhitektu kot edinemu »generalistu«, inženirju, tehniku, pravniku, obrtniku in občasno umetniku v eni osebi avtoriteto in kvalifikacijo za vodilno vlogo pri gradnji, ki je vsi drugi po naravi stvari ne morejo imeti. Ker ne bedijo nad celovitostjo rešitve in niso usposobljeni za ustvarjanje kulture znotraj grajenega prostora.

Ali z aktualno primerjavo – za film *Bilo je nekoč* v Hollywoodu ne velja, da je kreacija direktorja fotografije (ki je izjemna), scenografa ali producenta – ves svet ve, da gre za stvaritev režiserja Quentina Tarantina. On si je vse zamislil, orkestriral ekipo, prevzel odgovornost in zadevo izvedel. Podobno kot arhitekt pri stavbah. Na žalost samo zasluži neprimerno manj, a to je že druga tema.

Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva.

V kontekstu EU ni nobene dileme, da je arhitektura kot dejavnost zelo pomembna – in da so edini, ki so za gradnjo arhitekture odgovorni, arhitekti.

Aleš Vrhovec
u. d. i. a., član
UO Sveta
arhitektov
Evrope ACE

Gašper Petovar | Ljubljana

Kdo ima pravico do izkoriščanja svoje zemlje, lastnik ali sosedje?

2 | 27. Sep 2019, 19:41

Deli na:

Facebook

Twitter

Bežigranski stadion, Plečnikova arhitekturna umetnina, propada. To je dejstvo. Lastnik je Joc Pečečnik, slovenski poslovnež, eden najbogatejših Slovencev. Da stadion še naprej propada, pa ni njegova krivda. Gradnji oziroma prenovitvi z vsemi sredstvi nasprotujejo prebivalci Fondovih blokov, ki imajo vrtičke na Pečečnikovi zemlji ob stadionu.

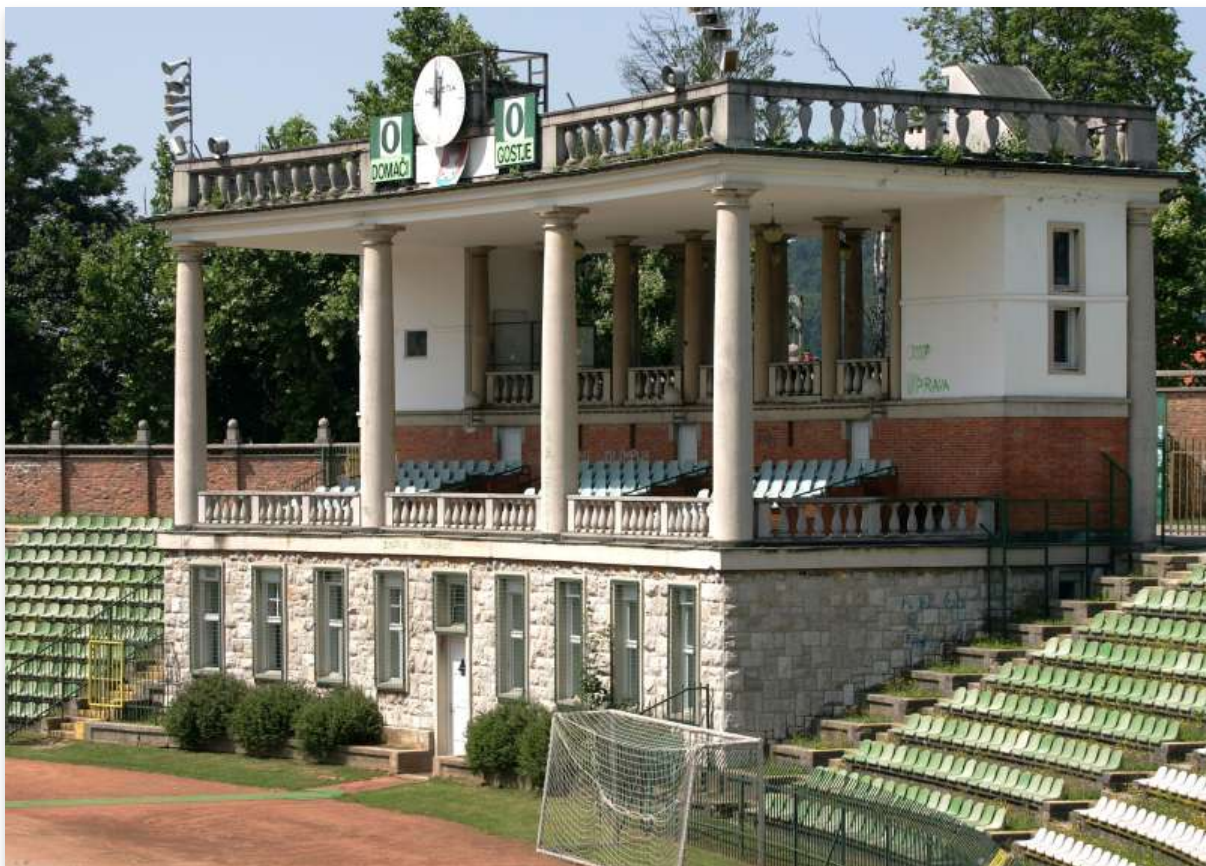
STA

Z glavne tribune, kot kaže, še dolgo ne bo videti nič spektakularnega razen propadanja stadiona.

Nenavadna situacija. **Joc Pečečnik** je kupil stadion in okoliško zemljo, da bi stadion prenovil, in ob njem na pripadajočih parcelah, ki jih je kupil, zgradil poslovne in stanovanjske stavbe. Na eni izmed parcel imajo prebivalci Fondovih blokov svoje vrtičke.

Zahteva po razlastitvi lastnika

Zemlja ni njihova, je Pečečnikova, a trdijo, da pripada njihovim blokom oziroma stanovanjem. Zdaj so zaradi tega celo na sodišču. Zahtevajo, da jim sodišče dodeli zemljo, ki po njihovem prepričanju pripada njim. *»Glede na to, da sta že dve izvedenski mnenji potrdili, da so vrtovi na severni strani Plečnikovega stadiona skupno pripadajoče zemljišče naselja in da obstaja tudi gradbeno dovoljenje iz tridesetih let 20. stoletja, na katerem so vrtovi vrisani kot del **gradbene parcele** naselja, je mogoče utemeljeno pričakovati, da bo tako odločilo tudi sodišče.«* Tako v odprtem pismu Mestni občini Ljubljana trdijo prebivalci Fondovih blokov in kot reference izpostavljajo dovoljenje iz tridesetih let 20. stoletja.

STA

Plečnikov stadion propada, ker stanovalci Fondovih blokov ne dovolijo, da Pečečnik začne obnovo stadiona in gradnjo stavb, kot si je zamislil.

Spremembe lastništva

Lastniki fondovih blokov imajo vrtičke na zemlji Joca Pečečnika in mu preprečujejo, da bi gradil na svojem zemljišču.

Dodajmo, da četudi je v preteklosti veljalo neko stanje, ne pomeni, da je tako tudi danes. In tega se prebivalci Fondovih blokov še kako zavedajo. Zemljišče, na katerih so vrtički, je v lasti Joca Pečečnika, o tem ni nobenega dvoma, in kot mi je pred nekaj leti pojasnila **Metka Osana**, je to dejstvo znano lastnikom Fondovih blokov. »Nismo ga kupili takrat, ko smo kupovali stanovanja, je pa železnica dala vsakemu lastniku za obdelovanje kos zemlje, samo kupili pa res nismo, to pa ne.« Tako lastnica stanovanja v Fondovih blokih, ki nasprotuje Pečečniku, da gradi na svoji zemlji. Zaveda se, da zemlja ni njihova, se pravi od stanovalcev, ve, kdo je lastnik, a ne ona ne ostali lastniki ne odstopajo od svojega. »Lastniku zemlje ne bomo dovolili graditi na njegovem, ker menimo, da je zemljišče naše, čeprav ga nismo kupili, vemo pa, kdo ga je,« bi lahko povzeli zaplete med Pečečnikom in stanovalci blokov.

Pečečnik torej ne sme graditi na svoji zemlji. Sicer še vedno trdi, da bo vsaj še nekaj časa vztrajal pri projektu, zdaj mu pri projektu pomaga celo nekdanji okoljski minister **Jure Leben**, a zna se zgoditi, da mu sodišče parcelo z vrtički odvzame. Lastniki stanovanj, ki obdelujejo Pečečnikovo zemljo ob blokih, kjer imajo stanovanja, zdaj pozivajo občino Ljubljana in mestne svetnike, da ne podaljša družbene pogodbe za BŠP športni marketing, d. o. o., na 180 mesecev oziroma 15 let.

Bi dovolili, da vam sosed preprečuje gradnjo na vašem zemljišču?

Lastniki stanovanj v Fondovih blokih, ki si lastijo Pečečnikovo zemljo, zahtevajo od mestnih svetnikov MOL, da prekine pogodbo s Pečečnikom.

Uresničitev projekta po prepričanju stanovalcev Fondovih blokov ni odvisna zgolj od pridobitve potrebnih dovoljenj za gradnjo, ampak tudi od pridobitve potrebnih zemljišč. Trdijo, da Pečečnikovo zemljišče, kjer imajo vrtičke in ki ga niso kupili, ko so kupovali stanovanja, ne pripada nikomur drugemu kot njim. V daljni preteklosti naj bi zemljišče sicer res pripadalo Fondovim blokom, a od takrat se je lastništvo večkrat spremenilo in

dejstvo je, da lastniki stanovanj zemljišča, kjer imajo vrtilčke, niso kupili, kupil pa ga je Joc Pečečnik. Predstavljajte si, da pride nekdo in na vaši zemlji naredi vrtilček ali lopo, garažo, bazen, ker je tista zemlja nekaj pripadala stanovanju, hiši, kmetiji, ki jo je kupil. In vi, ki ste lastnik, ne bi mogli na tistem koščku zemlje zaradi uzurpacije početi prav nič, lahko bi le opazovali, kaj vse nastaja ob tisti parceli, medtem ko vaša propada.

Zakaj ne bi gradili kar Avstrijci

Da bi drugo cev predora Karavanke zgradilo isto podjetje kot na avstrijski strani, zdaj ni več možno pravijo na vladi, saj je bilo že na začetku odločeno, da gradbeni del projekta vsaka država izvede samostojno. Poleg tega je javni razpis v teku in vključevanje novih ponudnikov ni dopustno.

URŠA PETERNEL

Jesenice – Ob vseh zapletih in nenehnih zahtevkih za revizijo pri izbiri izvajalca izgradnje vzhodne cevi predora Karavanke se marsikdo sprašuje, zakaj druge cevi tudi na slovenski strani ne zgradijo kar Avstrijci. Tam izbrano podjetje Arge Swietelsky Tunnelbau drugo cev gradi že leto dni. Po mnenju nekaterih bi lahko dela enostavno »podaljšalo« še na slovensko stran.

Na takšno pobudo, ki sta jo dala tudi poslanca Žan Mahnič in Zmagaj Jelincič, je vlada odgovorila, da to zdaj ni več možno. To možnost so v preteklosti preverili, saj da je tudi v interesu Slovenije, da se druga cev zgradi čim prej.

»Ugotovljeno je bilo, da v tem trenutku to ni več

možno, je pa bilo možno v času, ko se je odločalo, ali gradbeni objekt graditi kot celoto ali pa gradnjo predora prepustiti vsaki državi posebej. Odločeno je bilo, da gradbeni del projekta izvede vsaka država samostojno, medtem ko se projekt elektrostrojne opreme izvede skupaj z enovitim javnim razpisom,« so pojasnili.

Poleg tega je javni razpis v teku in vključevanje novih ponudnikov je nedopustno in nesprejemljivo. »Na ta način bi se z izbiro izvajalca ponovno vrnili na začetek. Prav tako ni možno, da bi se Dars v neposrednih pogajanjih z izvajalcem gradnje avstrijskega dela vzhodne cevi predora Karavanke dogovoril za nadaljevanje gradnje na slovenski strani,« so pojasnili.

Postopek izbire izvajalca v skladu z zakonodajo s področja javnega naročanja sicer poteka naprej, na vladi pa pričakujejo, da bodo tudi na slovenski strani gradbe-

Na Darsu poročanja medijev o tem, katera podjetja naj bi ostala v izboru za pogajanja, niso potrdili, češ da odločitve za zdaj vsebinsko ne komentirajo.

na dela začeli najkasneje do konca letošnjega leta.

In v kateri fazi so postopki trenutno? Po poročanju medijev naj bi se Dars pogajal le še s tremi ponudniki, in sicer s turškim Cen-gizom, ki je oddal najnižjo

ponudbo, vredno 99,6 milijona evrov, konzorcijem podjetij Kolektor CGP, Riko in turški Yapi Merkezi (121 milijonov evrov) ter konzorcijem podjetij Imple-nia Österreich, z Imple-nia Švica in CGP Novo mesto (121,5 milijona evrov). Izločili naj bi grški J&P Avax, ki je dela ocenil na 115 milijonov evrov, in Gorenjsko gradbeno družbo s češkim Metrostavom s ponudbo v vrednosti 122,2 milijona evrov. A kot je v pogovoru za naš časopis nedavno dejal direktor Gorenjske gradbene družbe Stanislav Remic, »smo za predor Karavanke še v igri in se bomo še naprej borili za ta projekt, ker je pomemben za podjetje in seveda tudi naše gradbeništvo«.

Na Gorenjskem v deželi Kranjski

Mihael Stare, od kramarja do župana

PETER COLNAR

V Strahinju se je 23. septembra 1790 v družini kočarja in deželskega kramarja Janeza Stareta ter Marije, rojene Kristan, rodil kasnejši mengeški župan Mihael Stare. Umril je 15. maja 1872 v Mengšu.

Osnovno šolo je obisko-

val v Feldkirchnu (Trgu) na Koroškem. Po očetovi smrti leta 1807 se je sam lotil kramarstva. Leta 1809 se je poročil z Nežo Markič iz Naklega, s katero je imel štiri otroke.

Leta 1811 je v Mengšu kupil hišo ter odprl gostilno (kasneje znano kot Pri Kramarju) in kramarijo. Naslednje leto je postal ključar župnijske cerkve, kasneje je bil tudi mengeški župan.

V času Ilirskih provinc je obogatel s špekulacijami in tihotapljenjem denarja. V Mengšu je leta 1818 zgradil pivovarno, nato je odprl še opekarno. Po ženini smrti leta 1834 se je že naslednje leto poročil z bogato Marijo

Jelovšek in imel z njo šest sinov.

Leta 1837 je v Mengšu kupil Gasparinijevo graščino, jo prenovil in se leta 1840 vanjo vselil. Kasneje je kupil še Ravbarjev grad in graščino Kolovec. Ukvarjal se je tudi s trgovino z vinom, proizvodnjo žganih pijač, sadjarstvom, vinarstvom, nepremičninami (zlasti prodajo zemlje na drobno) in **gradbeništvom**. Med drugim je zgradil ljubljanski južni kolodvor, Prisolno delavnico v Ljubljani in več odsekov železnice (Maribor–Dravograd, Brenner–Briksen itd.). Skupaj s še nekaterimi podjetniki je ustanovil sindikat

za odkup užitnin in mitnin ter imel v zakupu največjo tržnico na Dunaju – Naschmarkt. Umril je leta 1872 v Mengšu.

Čeprav so bili s Kamnikom bolj kot Mihael Stare povezani njegovi potomci (Njegov sin Janez je npr. leta 1850 v Kamniku kupil Svetelovo pivovarno in jo preuredil v kisarno), pa je tudi on pomembno zaznamoval Kamnik. Bil je v stalnem stiku s kamniškimi gospodarstveniki, med drugim je leta 1830 od Kamničana Franca Pirka kupil posestvo nekdanje civilne bolnice. V letih 1853 in 1854 pa je skupaj z Alojzijem Prašnikarjem gradil kamniško smodnišnico.

Zanimivi Gorenjci tedna in dogodki iz dežele Kranjske:

- V Mengšu se je 23. 9. 1742 rodil baron Franc Ksaver Lichtenthurn. Po smrti je njegova žena v Ljubljani ustanovila sirotišnico, ki je prerasla v šolsko ustanovo.
- V Mekinjah se je 23. 9. 1832 rodil rodoljub Franc Ravnihar. Udeleževal se je vseh narodnih gibanj, bil med ustanovitelji ljubljanske Narodne čitalnice in njen dolgoletni odbornik in predsednik. Ustanovil je društvo Južni Sokol.
- Ministrstvo za notranje zadeve na Dunaju je 23. 9. 1848 potrdilo kranjske deželne barve: belo, modro in rdečo, ki jih je že leta 1836 določil cesar Ferdinand, potem ko je prejšnjo zlato zamenjala bela barva.
- V Kamniku se je 23. 9. 1854 rodil publicist in narodni delavec Ivan Fajdiga. V letih 1899–1903 je v Trstu izdajal Novi list. V tržaški Edinosti je objavil polemična Kamniška pisma, v katerih je obsojal predvsem nemškutarstvo in naturalizem kot novo smer.
- Na Jesenicah se je 23. 9. 1895 rodil zgodovinar in pravnik Josip Žontar. Njegovo življenjsko delo je Zgodovina mesta Kranja.
- Na gradu Tuštanj pri Moravcih se je 24. 9. 1875 rodil profesor, pisatelj in politik Maks Pirnat. Med letoma 1905 in 1921 je bil profesor na gimnaziji v Kranju.

Kdo ima pravico do izkoriščanja svoje zemlje, lastnik ali sosedje?

Gašper
Petovar,
27. 9.
2019

STA Z glavne tribune, kot kaže, še dolgo ne bo videti nič spektakularnega razen propadanja stadiona.

■ Slovenija

Bežigradski stadion, Plečnikova arhitekturna umetnina, propada. To je dejstvo. Lastnik je Joc Pečečnik, slovenski poslovnež, eden najbogatejših Slovencev. Da stadion še naprej propada, pa ni njegova krivda. Gradnji oziroma prenovitvi z vsemi sredstvi nasprotujejo prebivalci Fondovih blokov, ki imajo vrtičke na Pečečnikovi zemlji ob stadionu.

Nenavadna situacija. **Joc Pečečnik** je kupil stadion in okoliško zemljo, da bi stadion prenovil, in ob njem na pripadajočih parcelah, ki jih je kupil, zgradil poslovne in stanovanjske stavbe. Na eni izmed parcel imajo prebivalci Fondovih blokov svoje vrtičke.

Zahteva po razlastitvi lastnika

Zemlja ni njihova, je Pečečnikova, a trdijo, da pripada njihovim blokom oziroma stanovanjem. Zdaj so zaradi tega celo na sodišču. Zahtevajo, da jim sodišče dodeli zemljo, ki po njihovem prepričanju pripada njim. »Glede na to, da sta že dve izvedenski mnenji potrdili, da so vrtovi na severni strani Plečnikovega stadiona skupno pripadajoče zemljišče naselja in da obstaja tudi gradbeno dovoljenje iz tridesetih let 20. stoletja, na katerem so vrtovi vrisani kot del **gradbene parcele** naselja, je mogoče utemeljeno pričakovati, da bo tako odločilo tudi sodišče.« Tako v odprtem pismu Mestni občini Ljubljana trdijo prebivalci Fondovih blokov in kot reference izpostavljajo dovoljenje iz tridesetih let 20. stoletja.

STA

Plečnikov stadion propada, ker stanovalci Fondovih blokov ne dovolijo, da Pečečnik začne obnovo stadiona in gradnjo stavb, kot si je zamislil.

Spremembe lastništva

Lastniki fondovih blokov imajo vrtičke na zemlji Joca Pečečnika in mu preprečujejo, da bi gradil na svojem zemljišču.

Dodajmo, da četudi je v preteklosti veljalo neko stanje, ne pomeni, da je tako tudi danes. In tega se prebivalci Fondovih blokov še kako zavedajo. Zemljišče, na katerih so vrtički, je v lasti Joca Pečečnika, o tem ni nobenega dvoma, in kot mi je pred nekaj leti pojasnila **Metka Osana**, je to dejstvo znano lastnikom Fondovih blokov. »Nismo ga kupili takrat, ko smo kupovali stanovanja, je pa železnica dala vsakemu lastniku za obdelovanje kos zemlje, samo kupili pa res nismo, to pa ne.« Tako lastnica stanovanja v Fondovih blokkih, ki nasprotuje Pečečniku, da gradi na svoji zemlji. Zaveda se, da zemlja ni njihova, se pravi od stanovalcev, ve, kdo je lastnik, a ne ona ne ostali lastniki ne odstopajo od svojega. »Lastniku

zemlje ne bomo dovolili graditi na njegovem, ker menimo, da je zemljišče naše, čeprav ga nismo kupili, vemo pa, kdo ga je,« bi lahko povzeli zaplete med Pečečnikom in stanovalci blokov.

Pečečnik torej ne sme graditi na svoji zemlji. Sicer še vedno trdi, da bo vsaj še nekaj časa vztrajal pri projektu, zdaj mu pri projektu pomaga celo nekdanji okoljski minister **Jure Leben**, a zna se zgoditi, da mu sodišče parcelo z vrtički odvzame. Lastniki stanovanj, ki obdelujejo Pečečnikovo zemljo ob blokih, kjer imajo stanovanja, zdaj pozivajo občino Ljubljana in mestne svetnike, da ne podaljša družbene pogodbe za BŠP športni marketing, d. o. o., na 180 mesecev oziroma 15 let.

Bi dovolili, da vam sosed preprečuje gradnjo na vašem zemljišču?

Lastniki stanovanj v Fondovih blokih, ki si lastijo Pečečnikovo zemljo, zahtevajo od mestnih svetnikov MOL, da prekine pogodbo s Pečečnikom.

Uresničitev projekta po prepričanju stanovalcev Fondovih blokov ni odvisna zgolj od pridobitve potrebnih dovoljenj za gradnjo, ampak tudi od pridobitve potrebnih zemljišč. Trdijo, da Pečečnikovo zemljišče, kjer imajo vrtičke in ki ga niso kupili, ko so kupovali stanovanja, ne pripada nikomur drugemu kot njim. V daljni preteklosti naj bi zemljišče sicer res pripadalo Fondovim blokom, a od takrat se je lastništvo večkrat spremenilo in dejstvo je, da lastniki stanovanj zemljišča, kjer imajo vrtičke, niso kupili, kupil pa ga je Joc Pečečnik. Predstavljajte si, da pride nekdo in na vaši zemlji naredi vrtiček ali lopo, garažo, bazen, ker je tista zemlja nekdanj pripadala stanovanju, hiši, kmetiji, ki jo je kupil. In vi, ki ste lastnik, ne bi mogli na tistem koščku zemlje zaradi uzurpacije početi prav nič, lahko bi le opazovali, kaj vse nastaja ob tisti parceli, medtem ko vaša propada.

Kidričevo • Jager prodaja obrat pekarnice

Denar od prodaje za investicijo na Ptuj

Ptujske pekarnice in slaščičarne (PPS) so po nekaj letih negotovosti letos spomladi dobile novega lastnika. Pod svoje okrilje jih je vzela ena največjih trgovskih družb v državi, družba Jagros.

Foto: MZ

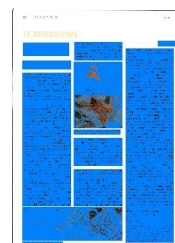
Novi lastnik PPS-a, trgovsko podjetje Jager, je v Kidričevem s svojo živilsko-tehnično prodajalno prisotno od leta 2005. S poslovanjem na lokaciji so zadovoljni. Za odprodajo pekarnice (na fotografiji), ki je v središču blokovskega naselja in za restauracijo Pan, so se odločili, ker jim predstavlja poslovno nepotrebno premoženje.

Po nekaj mesecih so novi lastniki že začeli izvajati racionalizacijo poslovanja. Odločili so se za prodajo pekarnice v Kidričevem, saj menijo, da proizvodnja na dveh lokacijah (Ptuj, Kidričevo) ni potrebna. Boštjan Jager je povedal, da bodo denar od kupnine, ki jo bodo prejeli za poslovni objekt v Kidričevem, vložili v posodobitev proizvodnje na Ptuj. „Gre za odprodajo poslovno nepotrebne premoženje. Prodajamo poslovni objekt, ki lahko služi bodisi za proizvodnjo bodisi za skladišča,“ je dejal Jager, ki je že ob prevzemu PPS-a povedal, da je njihov cilj razvoj pekarnice.

Nepremičnino prodajajo za 290.000 evrov. Gre za okoli 900 m² velik poslovni objekt na 33 arih zemljišča, ki je v celoti komunalno opremljeno. Urejeno je tudi parkirišče. Poleg prostorov za proizvodnjo pekarskih izdelkov sta v objektu še prodajalna in stanovanje. Poslopje je bilo grajeno leta 1958, leta 2002 pa temeljito obnovljeno za izvajanje pekarske dejavnosti.

Družinsko podjetje Jagros, ki letos zaznamuje 30 let delovanja, je z mrežo svojih prodajal prisotno v 41 krajih po Sloveniji. Temeljna dejavnost je trgovina, ukvarjajo se tudi z gradbeništvom in od nakupa Ptujске pekarnice še s pekarstvom. „S Ptujskimi pekarnami smo pred nakupom poslovno sodelovali dve desetletji. Kot lastnik, ki ima svojo lastno maloprodajo, predstavljamo določeno sinergijo, da so kakovostni izdelki, ki so proizvedeni v PPS, na voljo potrošniku v regiji, kjer so proizvedeni. Tako zasledujemo cilj, da se v lokalnem okolju trži lokaino proizvedeno blago. Seveda bo podjetje odslej vse, kar bo ustvarilo, vlagalo nazaj v posodobitev proizvodnje in širitev kanalov prodaje, ki ne bo omejena samo na našo maloprodajo,“ je po prevzemu PPS-a v imenu novih lastnikov za naš časopis pred dvema mesecema napovedal Boštjan Jager.

Mojca Zemljarič

ROK POLES

O Po(d)hras(t)-nikovem kozolcu

ali kako sem napačno zapisal, da bi morala pot na hrib, pa tja v resnici trška meja sploh ni šla

V pisanju o šoštanski trški poti sem pri območju Pohrastnika zapisal, da današnja trška »pot ne pelje na vzpetino do famoznega kozolca, kjer so povzdigovali mladino v tržane in kjer so ponosni pohodniki na koncu jedli in pili, ampak se gre kar precej daleč spodaj ob cesti mimo.«

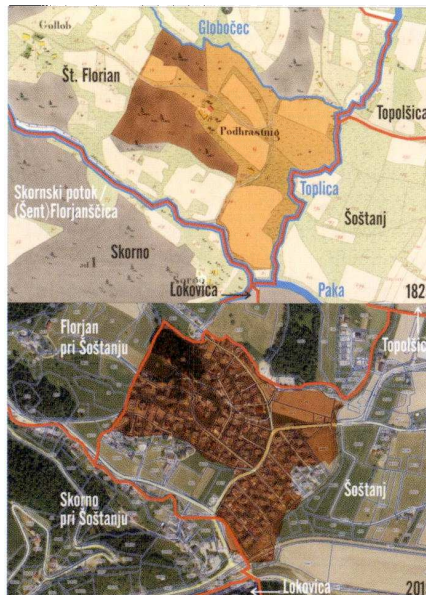
No, izkazalo se je, da je trasa poti čisto prava, ker je bil kozolec v resnici drugje, kot sem mislil ...

Tole je torej zapis na osnovi prijaznega opozorila gospe Jožica Andrejc. Na Pohrastnik se je preselila iz Družmirja leta 1980. Spominja se, da je Pohrastnikov kozolec še stal leta 1975, ko so začeli v bližini graditi svojo hišo. Vendar pa kozolec ni stal na vrhu griča ob stanovanjski hiši – tam je stal in še stoji marof, kjer so kmetje redili živino. Kozolec je stal na vznožju griča, v bližini Pohrastnikove kapele. Domačinka, gospa Fanika Golob je povedala, da so kozolec podrli po tem, ko je v okolici začelo nastajati današnje naselje Družmirčanov, ki so se morali seliti z domov, pogrezajočih se zaradi premogovništva. In da se ne spomni, da bi tam videla kak mejnik trške poti ali kaj silšala o njej.

Pa pogledajmo to reč od bližje. V seznamu stavbnih parcel Franciscejskega katastra iz leta 1825 je navedeno, da je imel kmet Georg Weidl, po domače Podhrastnig, stanujoč St. Florian hišna številka 2, v lasti stavbe s številkami 1, 2 in 3: prvi dve sta opisani kot gospodarski stavbi, tretja kot bivalna in gospodarska stavba z dvoriščem. Sklop stavb številka 2 in 3 je bil na vrhu griča, stavba št. 1 pa pod gričem blizu ceste – to je torej naš kozolec – ker je bil lesen, je pobarvan rumeno. Kapela ni narisana. Je pa narisana na 50 let mlajši identifikacijski mapi (1875): pobarvana je rožnato, torej je bila že zidana.

Kako je že pisalo pri opisu obhoda trške meje? »Na kamnu pri Podhrastniku, kake 4 klaftre [približno 7,5 m] od kozolca navzdol,

so /.../ povzdigovali mlade ljudi v tržane, in sicer so jih trikrat potisnili na kamen: jih posedli nanj in jih dvignili z njega.« Je bila kapele postavljena na mestu nekdanjega trškega mejnika? Po risbi v katastru sodeč, bi lahko kamen iskali prav tam.

Območje kmetije Podhrastnik s starimi in sedanjimi mejami katastrskih občin

Območje kmetije Podhrastnik je obsegalo zemljiške parcele s številkami od 3 do 24 – torej sklenjen kos zemlje med tremi potoki: Globočcem na severu, Toplico na vzhodu in Skornskim potokom/(Šent)Florjanščico na jugu. To je bil nekdanj skrajni jugovzhodni del katastrske občine sv. Florian. Ko so spremenjali meje katastrskih občin, so območje pripojili h k. o. Šoštanj.¹

Kako se je torej razvil zaselek Pohrastnik, ki se mu je moral umakniti znameniti kozolec?

Po drugi svetovni vojni je postal premog najpomembnejši urbanistični dejavnik v Šaleški dolini: za naselja nad lignitnim slojem so predvideli, da bodo žrtvovana zaradi ugrezjanja površja, nove pozidave so lahko nastajale le izven pridobivalnega območja premogovnika. Površine za gradnjo so bile zato v Šoštanju zelo omejene. Ko se je ugrezjanje približevalo neposredni

okolici mesta (Družmirje, Gorice), so predvideli novi naselitveni jedri v Pohrastniku in Topolšici.

Prav na križišču cest v Pohrastniku je bila meja eksploatacijskega polja Premogovnika.³ Konec leta 1970 je Velenjska Občinska skupščina sprejela Odlok o potrditvi zazidalnega načrta za gradnjo družinskih zgradb Šoštanj–Pohrastnik.⁴ Po zazidalnem načrtu je bila predvidena polovica vrstnih in polovica individualnih (= prosto stoječih) hiš z osnovno preskrbo: otroškimi vrtcem, štirirazredno šolo ter Dom krajevne skupnosti in družbenopolitičnih organizacij.⁵ Že leto kasneje naj bi načrt spreminjali – zaradi gradnje nove župnijske cerkve naj bi odpadla gradnja nekaj nad 27 vrstnih družinskih hiš.⁶ Leta 1971 so zgradili novo cesto po Šetflorjanskem grabnu, ki bo napajala tudi bodoče naselje (»gradbeni kompleks«⁷) Pohrastnik.⁸ Pretežni del zemlje je odkupil Rudnik lignita Velenje, sem pa so se pričeli priseljevati v enodružinske hiše največ ljudje z ogroženih območij (Družmirje).⁹ Leta 1973 je bil pozidan predvsem južni del soseske. Na vzhodnem delu so bile parcele za nadomestno gradnjo zaradi rudarjenja, interesente je tam določal Rudnik lignita Velenje. Na zahodnem delu so nameravali odkupiti še 7000 m² zemljišč za gradnjo dodatnih 12 vrstnih hiš.¹⁰

V nekaj letih je torej pod nekdanjo kmetijo zrasel nov zaselek. Dr. Sore je leta 1974 zapisal, da naj bi bilo »na razpolago še 241 [?!?!] gradbenih parcel za individualne in vrstne hiše ter za vse potrebne komunalne objekte. Družmirje je namreč sredi eksploatacijskega terena in se bo predvidoma že do leta 1976 pogreznil večji del vasi in deloma jugovzhodna stran naseljene Šoštanske gorice.«¹¹ Leta 1975 so želeli spremeniti zazidalni načrt,¹² vendar tega 1979 niso dovolili.¹³ Krajanji so si želeli, da bi se kraj dokončno uredil – da bi se čim prej pozidal tudi zgornji del Pohrastnika, kjer je bilo še kakšnih 20 zazidalnih parcel. Te je odkupil Zavod za urbanizem in so bile delno komunalno urejene,¹⁴ oddajali so jih z javnimi natečaji.¹⁵ Še leta 1980 so računali, da se bo v naselju Pohrastnik zgradil stanovanjski blok, ki bi imel v pritličju prostore za trgovino in delo KS.¹⁶ Ime naselja je na državni topografski karti zapisano kot Pohrasnik, torej je od leta 1825 izgubilo črki d in t.

Hvala vsem, ki so prispevali podatke, da se je lahko razjasnil ta drobec zgodovine.

Reference

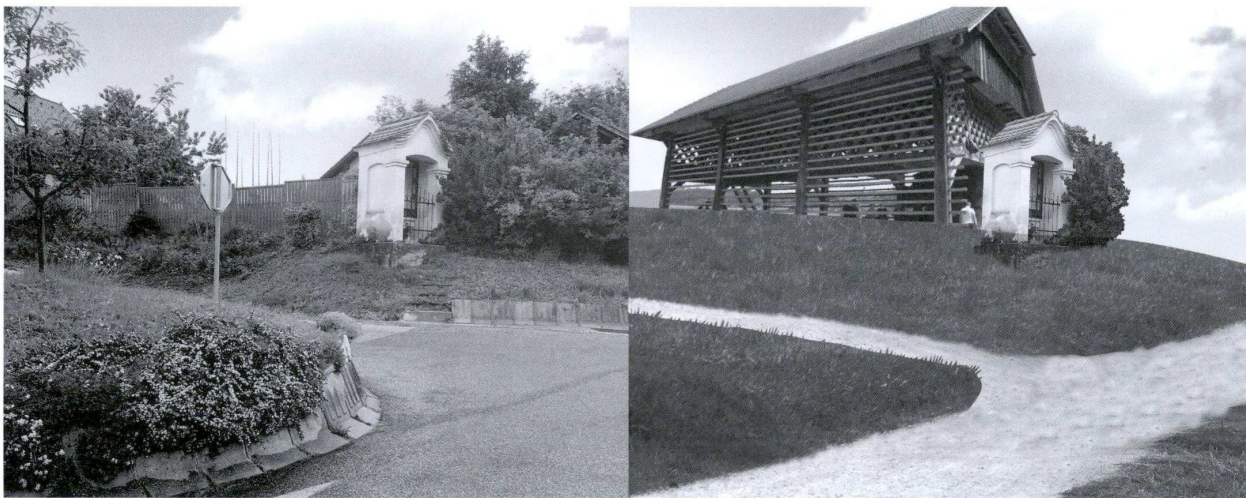
Sodobne karte: <https://www.geoprostor.net/piso/ewmap.asp?obcina=SOSTANJ>
Franciscejski kataster, k. o. St. Florian: Seznam zemljiških parcel (SI AS 177/C/F/C63/s/PS), Seznam stavbnih parcel (SI AS 177/C/F/C63/s/PT), Abecedni seznam lastnikov zemljišč (SI AS 177/C/F/C63/s/PUA). Grafični del: <https://mapire.eu/de/map/cadastral/?layers=osm%2C3&bbox=1672716.302053053%2C5842027.84503309%2C1673568.7540677176%2C5842266.710746481>

Območje Pohrastnikovega kozolca skozi čas

Kozolec v Po(d)hrastniku na fotografiji iz Celjskega zbornika (1974): »Podhrastnik, predvidene površine za novo stanovanjsko naselje zahodno od Šoštanja«.² Vidne so že nove dovodne poti do parcel za predvidene stanovanjske hiše.

Sedanja podoba Podhrastnikove kapele in poskus rekonstrukcije nekdanjega izgleda

¹ S časom smo zelo na tesnem. V: Naš čas. Center za informiranje propagando in založništvo, 10. 11.1978. <<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-IHNS55IV>> str. 3

² Sore. dr. Anton: Novejša populacijska in ekonomska gibanja v Velenjski kotlini. V: Celjski zbornik 1973–1974, Kulturna skupnost Celje, Celje 1974, str. 61.

³ Kje je v Šoštanju eksploatacijska meja? V: Šaleški rudar: glasilo SZDL občine Velenje. Občinski odbor SZDL, 27. 01.1966. <<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-I7WBXH08>>, str. 2.

⁴ Občinska skupščina potrdila prišlino upravo v Poljpxu. V: Šaleški rudar: glasilo SZDL občine Velenje. Občinski odbor SZDL, 25. 12.1970. <<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-ZKE7LLBL>>, str. 2.

⁵ Glavne smernice za oblikovanje naselij. V: Naš čas. Center za informiranje propagando in založništvo, 31. 08.1973. <<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-NWE9RX6C>> str. 15, 17.

⁶ Naraks. Ljuban: Bado verniki šoštanske lare ostali brez cerkve? V: Šaleški rudar: glasilo SZDL občine Velenje. Občinski odbor SZDL, 09. 04.1971. <<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-MJ8W9504>>, str. 6.

⁷ Vsi z enako odgovornostjo. V: Naš čas. Center za informiranje propagando in založništvo, 08. 11.1973. <<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-KJROP5YE>>, str. 1.

⁸ Nova cesta – plod prizadevnosti občanov. V: Šaleški rudar: glasilo SZDL občine Velenje. Občinski odbor SZDL, 15. 10.1971. <<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-NOQ12JMM>> str. 4.

⁹ Veliko pridobili, veliko pa tudi želja. Zakaj ne zdajajo v zgornjem delu Pohrastnika? V: Naš čas. Center za informiranje propagando in založništvo, 03. 08.1979.

<<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-QTG0U34I>>, str. 6.

¹⁰ Odborniki vprašujejo. V: Novi tednik: glasilo občinskih konferenc SZDL. Delo, 28. 06.1973.

<<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-EZXK1QL>>, str. 13.

¹¹ Sore. dr. Anton: Novejša populacijska in ekonomska gibanja v Velenjski kotlini. V: Celjski zbornik 1973–1974, Kulturna skupnost Celje, Celje 1974, str. 61.

¹² Sklep o razgrnitvi osnutkov za zaidainih načrtov. V: Naš čas. Center za informiranje propagando in založništvo, 28. 02.1975. <<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-M568WXE>>, str. 6.

¹³ O osnutkih pomembnih odlokov. V: Naš čas. Center za informiranje propagando in založništvo, 02. 03.1979. <<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-VB798XZY>> str. 2.

¹⁴ Veliko pridobili, veliko pa tudi želja. Zakaj ne zdajajo v zgornjem delu Pohrastnika? V: Naš čas. Center za informiranje propagando in založništvo, 03. 08.1979.

<<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-QTG0U34I>>, str. 6.

¹⁵ Javni natečaj. V: Naš čas. Center za informiranje propagando in založništvo, 05. 10.1979.

<<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-XAHL2XMB>> str. 19.

¹⁶ Veliko zadovoljstvo in pripravljenost. V: Naš čas. Center za informiranje propagando in založništvo, 01. 02.1980. <<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-1K08RSTO>> str. 6.

V torek, 1. oktobra 2019, se začne nacionalna preventivna akcija za večjo varnost pešcev. Pešci so najpogostejši udeleženci v prometu in sodijo med najbolj ranljive skupine udeležencev. Zato bodo ob začetku akcije v. d. direktorice Agencije za varnost prometa, Vesna Marinko, mag. upr. ved, mag. Ivan Kapun, vodja Sektorja prometne policije na Generalni policijski upravi, doc. dr. Peter Lipar, predstojnik Prometno tehniškega inštituta na Fakulteti za **gradbeništvo** in geodezijo Univerze v Ljubljani in odgovorni urednik Motorevije AMZS Blaž Požnenel na novinarski konferenci spregovorili o priporočilih za varno udeležbo pešcev v prometu in predstavili nekatere druge vidike varnosti pešcev. Varnost pešcev je ena izmed prioritet nacionalnega programa in preventivnih ter vzgojnih aktivnosti Agencije za varnost prometa, ki je tudi nosilec nacionalne preventivne akcije za večjo varnost pešcev.

Novinarska konferenca bo potekala v torek, 1. oktobra 2019 ob 9.15 uri, v prostorih Minicityja v Ljubljani, Dvorana A, BTC City, Smartinska 152.

Neposredno po novinarski konferenci predstavnike medijev vabimo k snemanju oziroma spremljanju dogajanja v interaktivni motorično-didaktični igralnici za učenje otrok o varnosti v prometu. Dogodku se bo namreč pridružilo 120 otrok vrtčevskih skupin in šolarjev prve triade osnovne šole.

Vljudno vabljeni!

petek, 27. september, 2019 Oznake: [MiniCity](#)

» Dora Domajnko,
inženirka leta 2018

Odprt je razpis za Inženirko leta 2019!

Odprt je razpis za drugi slovenski izbor Inženirka leta, ki med kandidatkami prepoznava njihov potencial, da so zgled in navdih mlajšim generacijam deklet. Namen izbora je čim širša in učinkovita družbena promocija inženirk. Kandidatke lahko organizacije ali posamezniki predlagate do 15. oktobra.

Prijava poteka preko obrazca na spletni strani www.inzenirka-leta.si, kjer bo novembra tudi objavljenih 10 letošnjih nominirank. Priznanje Inženirka leta bo podeljeno na slavnostni prireditvi 8. januarja 2020 v Cankarjevem domu.

Koga lahko predlagate?

V središču izbora Inženirka leta niso inženirski dosežki posameznic, temveč njihov potencial, da so kot inženirke zgled in

navdih mlajšim generacijam deklet. Namen izbora je namreč čim širša in učinkovita družbena promocija inženirk, takšnih, ki lahko s svojo osebnostjo in delom mlade spodbudijo, navdušijo ali opogumijo za odločitev o vpisu na inženirski študij ali poklicno pot. Pri izboru je v ospredju doprinos inženirk k razvoju tehnologije ter napredku gospodarstva in družbe kot celote.

Nosilka naziva Inženirka leta 2018 je Dora Domajnko, magistrica elektrotehnike in razvojna inženirka v RLS merilna tehnika, zlati gazeli Slovenije 2015, ki jo je žirija prepoznala kot

izjemen navdih mladim za inženirske študije in ustvarjalce prihodnosti. »Odločitev za študij tehnike in za inženirski poklic je za dekleta korak v neznano. Zato smo tukaj, da jim to neznanko razkrijemo in olajšamo odločitev,« je ob prejemu priznanja poudarila aktualna nosilka naziva Dora Domajnko.

Od nevidnosti k navdihu

Z izborom Inženirka leta naslavljamo problem 'nevidnosti' inženirk v družbi. V Evropi je namreč na STEM študijih le dobra četrtina deklet, v Sloveniji od treh študentov ena. Eden od glavnih razlogov, zakaj se dekleta ne odločajo za inženirske poklice, je, da imajo premalo zgledov in jim ne znamo razložiti pomembne vloge in prispevke inženirjev k razvoju družbe. O tem zgovorno priča tudi aktualna raziskava družbe Kliping, ki je v letu 2018 v slovenskih medijih besedo 'inženir' zaznala v kar

10.314 objavah, besedo 'inženirka' pa le v 530 objavah, od tega jih je bilo četrtina povezanih s projektom Inženirka leta.

10 enakovrednih nominirank, ena 'predsednica razreda'

Na odločitev, katera izmed nominirank predstavlja največji zgled in navdih mladim, s svojimi glasovi enakovredno vplivajo štiri skupine oz. deležniki izbora: nominiranke za priznanje Inženirka leta, predstavniki medijev, dijakinje srednjih šol ter predstavniki organizatorja in partnerjev.

Izbor, ki poteka v soorganizaciji z revijo IRT3000, družbo Mediade ter sodelujočih partnerjev, je del projekta Inženirke in inženirji bomo!. Ta mlade z dogodki na gimnazijah in šolskih centrih že sedmo leto (od leta 2012) navdušuje za inženirstvo, tehniko, naravoslovje in inovativnost.

7 DEJAVNIKOV, NA KATERE MORATE BITI POZORNI KOT DELNIČAR SLOVENSКИH BLUE CHIPOV

Bojan Ivanc*
moje.finance@finance.si

* Bojan Ivanc je član uprave odbora CFA Slovenije ter glavni ekonomist pri GZS

GOSPODARSKO OKOLJE SE OHLAJA, RECESIJA PA JE BESEDA, KI SE VSE POGOSTEJE POJAVLJA V NOVICAH. ZATO SMO PREVERILI, KAKO DOMAČE IN MEDNARODNO GOSPODARSKO OKOLJE VPLIVATA NA SLOVENSKI BORZNI TRG, KJE SO PRILOŽNOSTI ZA MALE VLAGATELJE IN NA KAJ MORAJO BITI TI POZORNI, ŠE ZLASTI V OKOLJU NIZKIH OBRESTNIH MER IN VSE VIŠJE INFLACIJE.

Da vemo, kam gremo, moramo naprej vedeti, kje smo. Slovenska gospodarska rast se preveša v zrelo fazo cikla, kar pomeni, da rasti dodane vrednosti, dobička iz poslovanja pred amortizacijo, obrestni in davki (EBITDA) ter dobička pod črto postajajo zmernejše.

V letu 2018 so se prihodki od prodaje gospodarskih družb (sem ne sodijo finančne institucije), ki ustvarijo 55 odstotkov dodane vrednosti v nacionalnem gospodarstvu, okrepili za 7,4 odstotka, prihodki od izvoza za 8,7, dodana vrednost za 7,6, število zaposlenih (po delovnih urah) pa za 4,6 odstotka. V letu 2019 naj bi te rasti bile sedem odstotkov (prodaja), 6,5 odstotka (izvoz) in šest odstotkov (dodana vrednost) BDP. Neto čistega dobička (čisti dobiček pri glavnini družb, zmanjšan za čisto izgubo pri

preostalih) je bilo v letu 2018 za 4,2 milijarde evrov, kar je za 16 odstotkov več glede na leto prej, in to je bilo zgodovinsko največ. V letu 2019 bo po oceni Gospodarske zbornice Slovenije rast dobička znašala okoli pet odstotkov.

Gospodarsko rast večinoma poganja vse večje domače povpraševanje. To pomeni, da bodo to fazo cikla pri rasti denarnih tokov najbolj čutile družbe, ki so usmerjene na domači trg, sploh v segmentu **gradbeništva**, nepremičninskega trga, intelektualnih in pristočasnih storitev ter drugih dejavnosti, kamor bodo gospodinjstva usmerila svoje rastoče prejemke od dela in socialnih pravic. Pri tem bo podporno vlogo igral tudi finančni sektor, še zlasti banke, zavarovalnice in lizingi. Rast premij in posojil gospodinjstvom naj bi v srednjeročnem obdobju dosegla

vsaj vrednost rasti nominalnega BDP (realna rast + deflator), kar pomeni od pet do šest odstotkov.

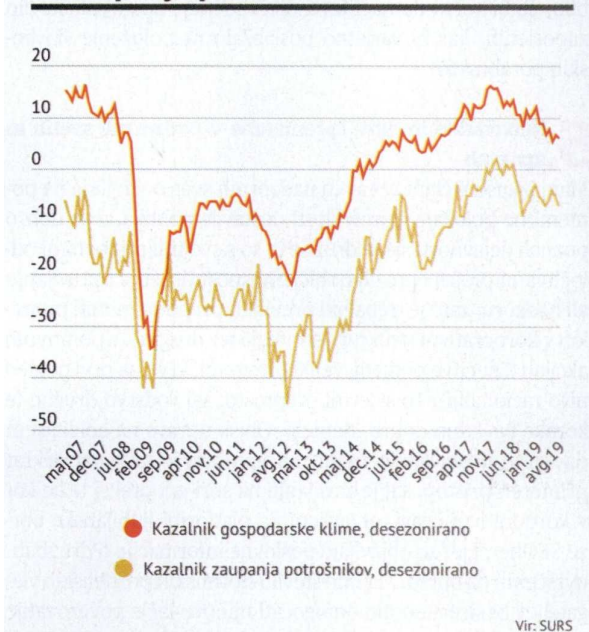
1 Razpoloženje porabnikov in drugi dejavniki gospodarske klime

Kazalnika gospodarske rasti in razpoloženja porabnikov sta skupaj s podkomponentami odločilna za opredelitev trenutnega položaja in pričakovanj v slovenskem gospodarstvu. Veliki upadi vrednosti teh kazalnikov so bili do zdaj navadno povezani s prenosom krize iz zunanega okolja k nam, varčevalnimi ukrepi države in/ali negativnimi trendi na trgu dela. Vsekakor je treba biti nanje pozoren. Pričakovati je petodstotno povprečno bruto rast plač v obdobju od 2019 do 2020, kažejo zadnje ocene Urada za makroekonomske analize in razvoj (Umar). Razlogi za to so predvsem trije: davčna razbremenit-

tev regresa (v letu 2019), najverjetneje tudi dohodnine in nagrade za poslovno uspešnost (v času pisanje tega prispevka 2. septembra zadnji predlog davčne zakonodaje še ni bil usklajen oziroma potrjen v državnem zboru), rast minimalne plače (6,1 odstotka v letu 2020) ter izločitve dodatkov iz nje.

Razpoložljivi dohodek gospodinjstev se bo posledično zelo hitro povečeval.

Gibanje kazalnikov gospodarske klime in zaupanja potrošnikov

2 Davčne spremembe pri varčevanju za starost

Nepremičnine, depoziti, vzajemni skladi, življenjska naložbena zavarovanja, delnice, obveznice, plemenite kovine, kriptovalute in druge naložbe so tipični naložbeni razredi, ki so nekako po tem vrstnem redu najbolj priljubljena naložbena izbira slovenskih gospodinjstev. Že več kot desetletje pričakujemo večje spremembe pri višanju obdavčitev nepremičnin, vendar so te politično težko sprejemljive za vsako vlado. Ustrezno temu in velikemu deležu sivega trga pri oddajanju nepremičnin te ostajajo prva naložbena izbira Slovencev. Depoziti so navadno le prehodni korak do nakupa nepremičnine, zanimanje za plemenite kovine in kriptovalute pa močno niha glede na nihanje njihovih cen, za kar so do vznetni adrenalina željni vlagatelji.

Napovedane spremembe pri obdavčitvi kapitalnih dobičkov (dvig s 25 na 27,5 odstotka v prvih petih letih imetništva) ne bodo občutno vplivale na odločitve varčevalcev, ključen moment bi bil strah pred višjo obdavčitvi-jo nepremičnin, ki pa vsaj za zdaj ni na vidiku.

3. Prevzemne aktivnosti slovenskih podjetij v tujini - možnost za rast ali prihodnji odpisi?

Slovenske družbe imajo danes na voljo največ razpoložljivega denarja za vlaganje v zgodovini, 6,3 milijarde evrov, tako v obliki privarčevanih denarnih sredstev na pasivi kot neizkoriščenega kreditnega potenciala pri bankah (neto dolg na EBITDA je pri 2,3; nižji je ta kazalnik, večja je sposobnost odplačevanja dolga) ali na kapitalskem trgu (v primeru izdaje obveznice za financiranje prevzema). Vsaj za zdaj ključne slovenske družbe izkazujejo previdnost pri prevzemih in večjih novih investicijah, kar je lahko tudi znamenje premajhne ambicioznosti.

Okoli 60 odstotkov slovenskih investicij v tujini je tradicionalno usmerjenih na trge nekdanje Jugoslavije, kjer slovenske družbe iščejo tako svež potencial za rast poslovanja kot tudi prihranke pri stroških proizvodnje, s katerimi so konkurenčnejše na glavnih zahodnoevropskih trgih. Izhodne investicije so v prvem četrtletju letos znašale 6,2 milijarde evrov oziroma 14 odstotkov BDP, podobno kot v letu 2010 (6,1 milijarde evrov). V tem času so se vhodne neposredne investicije povečale z osem na 15,6 milijarde evrov. To je bila predvsem posledica prodaj slovenskih družb tujim lastnikom oziroma sprememb lastništva, ki so jih ustvarili državna zaveza k privatizaciji, sanacija bank oziroma slabih terjatev kot tudi visoki prevzemni multiplikatorji, ki so nekatere zasebne lastnike prepričali k prodaji.

V prejšnji fazi rasti izhodnih tujih investicij (do 2008) so se slovenske naložbe v tujini izkazale za manj učinkovite, saj je zaradi pomanjkljive pravne varnosti in premajhnega tržnega deleža na ključnih trgih bilo treba družbe v tujini dokapitalizirati prav v času, ko se je tudi matična družba v Sloveniji spoprijemala z zahtevnim gospodarskim okoljem. Ustrezni

denarni tokovi tako po plačilu prevzetega podjetja niso bili ustvarjeni.

4. Ohlajanje svetovnega izvoza

Slovenske družbe, ki večji del denarnih tokov ustvarijo s tujimi kupci, so podvržene spremembam pri povpraševanju ključnih izvoznih partnerjev. Pri tem je treba poudariti, da krčenje globalne avtomobilske verige, med drugim tudi evropske, ne vpliva preveč na delnice, uvrščene na ljubljansko borzo, saj je ključna dejavnost najpomembnejših družb na njej usmerjena drugam (farmacija, prodaja energentov in drugih izdelkov, finance, telekomunikacije). Drugače bi sicer bilo, če bi veliki domači izvozniki močneje zmanjšali število zaposlenih, kar bi verjetno poslabšalo razpoloženje slovenskih porabnikov.

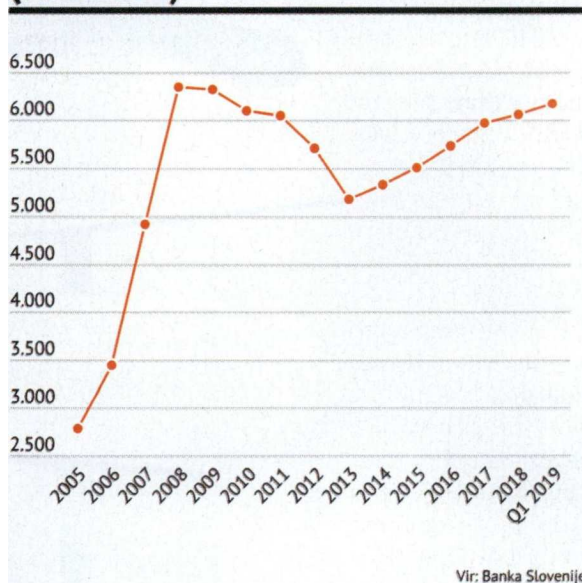
5. Nenavadne in hitre spremembe v nadzornih svetih in upravah

Manj izkušeni člani uprav in nadzornih svetov, ki jih je na pomembne položaje v preteklosti postavila politika, niso dobro poznali dejavnosti svoje družbe in so s svojimi poslovnimi odločitvami precej ogrozili dobičkonosnost družb v upravljanju ali nadzoru, zato je treba biti previden pri pomembnih premikih v korporativni strukturi, strategiji ter drugih korporativnih akcijah (izločitve podjetij, veliki prevzemi, ki že na prvi pogled niso racionalni). To sicer ni preprosto, saj vodstvo družbe te korake navadno dobro utemelji. Obisk uprave na analitskem dnevu in postavljanje zahtevnih vprašanj je tako največkrat primeren pristop, saj je zavajanje na štiri oči precej težje kot v korporativni izjavi, objavljeni na platformi ljubljanske borze SEOnet, kjer se objavljajo poslovne informacije o družbah, uvrščenih na borzo. Majhno število slovenskih portfeljskih vlagateljev bi sicer moralo omogočiti njihovo lažje povezovanje ter boj proti neracionalnim poslovnim korakom uprav.

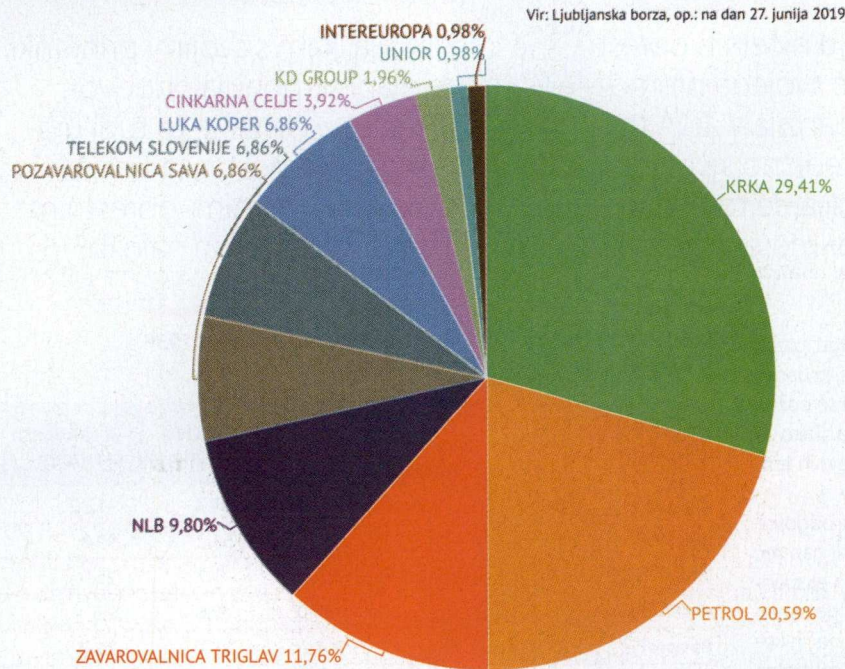
6. Smer gibanja obrestnih mer

Nizke obrestne mere vodijo v krčenje neto obrestnih marž v bančništvu, kar spodbuja konsolidacijo, multiplikatorja P/E (tržna cena na dobiček) in P/B (tržna cena na knjigovodsko vrednost) evropskih bank pa so na zgodovinsko nizkih ravneh prav zaradi tega. Na drugi strani imajo zavarovalnice na aktivih velike realizirane dobičke zaradi rasti cen obveznic. Lizingške družbe ustvarjajo rast poslovanja na podlagi povpraševanje po lizingih premičnin, še posebno osebnih in tovornih vozil ali strojev. Višina obrestnih mer je odvisna od globalne politike obrestnih mer, ki jo najprej določa ameriška centralna banka (Fed), in se bo zaradi političnega pritiska najverjetneje še zniževala oziroma ostala nizko dalj časa, kot smo morda pričakovali pred pol leta. Ničelna ali celo negativna rast dveh največjih evrskih gospodarstev - Nemčije in Italije - je najverjetneje prav tako dobro zagotovilo, da Evropska centralna banka (ECB) ne bo hitra pri dvigovanju obrestnih mer in umiku drugih ukrepov, ki vplivajo na nizke ali celo negativne dolgoročne obrestne mere.

Slovenske neposredne naložbe v tujini (v mio EUR)

Sestava slovenskega indeksa SBITOP

Na drugi strani se s trgovinskimi vojnami ustvarjajo zametki dolgoročno višje globalne inflacije, ker izdelkov ne bo več proizvajal cenovno najugodnejši ponudnik, ampak tisti, ki ne bo podvržen carinam ali drugim negativnim trgovinskimi ukrepom. Nizke obrestne mere spodbujajo kreditno dejavnost, **gradbeništvo** in domače storitve.

Nizke obrestne mere in visoka inflacija znižujeta realno vrednost denarja na bankah. Ta hip imajo Slovenci skoraj 20 milijard evrov sredstev na bankah, večinoma gre za vloge na vpogled. Takšno okolje pa ponuja precej izzivov tudi upravljavcem denarnih, obvezniških in zjamčenih pokojninskih skladov, saj morajo zagotavljati določeno višino donosov, ki naj bi vsaj presegala inflacijo (2,4 odstotka v avgustu 2019).

7 SBI TOP ni najboljši približek makro-gospodarski sliki

Treba je omeniti, da sestava dodane vrednosti po dejavnostih ni najboljši približek sestavi slovenskega borznega indeksa SBI TOP, ki temelji na ustvarjenem prometu. V indeks so vključene delnice 11 družb.

Nekatere pomembne proizvodne družbe, ki ustvarjajo velik del dodane vrednosti, niso uvrščene na borzo ali pa imajo zelo

nizko tržno kapitalizacijo prostega obtoka (angl. free float), kar onemogoča cenovno učinkovite vstope in izstope iz pozicij. Morda je to tudi ključen izziv slovenskega kapitalnega trga, ki vznemirja domače in tuje institucionalne vlagatelje ter vpliva na nizka vrednotenja družb na ljubljanski borzi. To lahko pomeni tudi priložnosti za vlagatelje, ki pozorno spremljajo poslovanje družb ter znajo realno oceniti kakovost njihovega poslovnega modela, morda tudi verjetnost prevzema. Prav zadnje se je izkazalo kot daleč najuspešnejši generator nadpovprečnih dobičkov za male vlagatelje. Odvisno od datuma nakupa delnic so se kot donosne naložbe izkazale denimo delnice Aerodroma in Gorenja, medtem ko so nekatere tudi močnejše upadle, če se pričakovanja o prevzemu niso uresničila (Cinkarna Celje, Telekom Slovenije).

Prav zaradi tega mora vsak odgovoren nov ali star mali delničar spremljati veliko informacij, ki vplivajo predvsem na prihodnje gibanje vrednosti podjetij, kar zahteva svoj čas. Zgolj primerjava relativno ugodnih razmerij med tržnimi vrednotenji in dobički oziroma dividendami slovenskih družb v primerjavi s tujimi ni dovolj. V nasprotnem primeru je vložek v vzajemni sklad dolgoročno precej bolj smiselna poteza.